

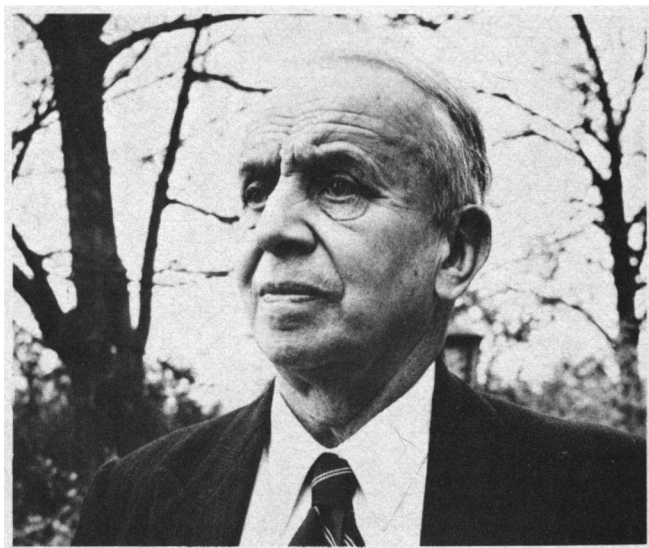
De Haagse Vereniging voor Vogelbescherming 50 jaar

Op 23 september 1975 was het 50 jaar geleden, dat op initiatief van de heer W. Tolsma de Vereniging voor Vogelbescherming 's-Gravenhage en Omstreken' werd opgericht. Eén van de redenen was, dat de toenmalige Nederlandsche Vereniging tot Bescherming van Vogels te Amsterdam volgens haar statuten geen onderafdelingen kon vormen. De oprichters waren evenwel van mening, dat voor een doeltreffende bescherming van onze vogels decentralisatie noodzakelijk was, een opvatting die in de praktijk juist is gebleken. Dit laatste neemt niet weg dat nauwe samenwerking, liefst in een organisatorisch verband, met de 'Nederlandse Vereniging' nog steeds wenselijk lijkt.

Volgens de statuten stelt de vereniging zich tot doel het beschermen van de vogelstand, in het bijzonder op het grondgebied van de gemeente 's-Gravenhage en de omliggende gemeenten, alsmede vogelstudie en propaganda voor vogelbescherming in het algemeen. Ter uitvoering van deze doelstellingen verzorgt de vereniging een groot aantal activiteiten, te weten: voordrachten en vertoning van films en dia's op ledenbijeenkomsten; excursies in binnen- en buitenland zowel voor leden als voor jeugdleden; beheer van vogelreservaten en -tuinen; beheer van de zilvermeeuwkolonie in de Wassenaarse duinen; wintervoeding van vogels; exploitatie van een vogelasyl; bestrijding van de vogelvangst en van overtredingen van de Vogelwet 1936; het richten van verzoek- en bezwaarschriften aan overheden en andere instanties; stimulering van het vogelpopulatie-onderzoek in de Wassenaarse en Westlandse duinen en medewerking door leden aan het Vogelringstation Meijndel; uitgifte van het mededelingenblad 'De Wulp' en het jeugdblad 't Vogelaartje'; het instandhouden van een Vogelwacht van actieve vrijwilligers ter bewaking van parken, plantsoenen en andere terreinen, het ophangen en verzorgen van nestkasten en assistentie bij het beheer van vogeltuinen en vogelasyl. Een jeugdcommissie regelt de activiteiten van de jeugdleden (o.a. jeugdexcursies).

Reeds spoedig na de oprichting van de vereniging bedroeg het aantal leden ongeveer 400, welk aantal met een onderbreking gedurende de oorlog, meer of minder regelmatig is gestegen tot bijna 2500 in 1974.

De vroegere burgemeester van 's-Gravenhage, mr. H. A. M. T. Kolfschoten, heeft zich bij gelegenheid van het 40-jarig bestaan van de vereniging bereid verklaard als beschermheer op te treden, welke functie hij nog steeds vervult.

Dr. Ir. J. E. Carrière,
december 1974.
Foto: Simon E. Smit

Reeds in 1926 werd een aanvang gemaakt met het effectief beschermen van in het wild levende vogels, o.a. door het gedurende de broedtijd beschermen van de zilvermeeuwenkolonie in de Wassenaarse duinen. Met een onderbreking gedurende de oorlogsjaren is deze bescherming tot de huidige dag voortgezet. Van deze bewaking profiteren ook tal van andere kleinere vogels, die in dit terrein broeden. De kolonie met het aangrenzende duingebied telt momenteel ruim 1000 paren Zilvermeeuwen en ongeveer 90 paren van de Britse Kleine Mantelmeeuw.

Dank zij het initiatief van de toenmalige voorzitter van de Algemene Vereniging voor Natuurbescherming 's-Gravenhage en Omstreken, dr. A. Schierbeek, verleende het gemeentebestuur van 's-Gravenhage omstreeks 1927 aan deze vereniging vergunning tot het aanleggen van een vogeltuin in de Bosjes van Poot. Enige tijd later werd het beheer daarvan opgedragen aan de Vereniging voor Vogelbescherming. Deze vogeltuin, die slechts 0,8 ha groot is, heeft zich ontwikkeld tot het dichtstbevolkte vogelgebied in ons land. In de ongeveer 40 jaar, dat deze vogeltuin bestaat, zijn ruim 9000 jonge vogels grootgebracht, d.i. gemiddeld ongeveer 225 per jaar. De laatste jaren broeden er gemiddeld ongeveer 100 paren, waarvan ca 80%, behorende tot 30 soorten, met goed gevolg. Mede doordat vrij algemeen het idee heeft postgevat, dat in deze tijd een vogeltuin thuisbehoort in parken en bossen in en om vooral onze grote steden, is het aantal vogeltuinen in onze stad met naaste omgeving tot 10 toegenomen, terwijl er twee in statu nascendi verkeren. Behalve in de Bosjes van Poot bevinden zich vogeltuinen in Meer en Bos, Ockenburgh, de eendenkooi in het Zuiderpark, Marlot, Clingendael en Oosterbeek, de Voorden en de buitenplaats Zeerust in Leidschendam. Daarmee is 's-Gravenhage de enige gemeente in ons land en vermoedelijk ook in West-Europa, die over een dergelijk aantal vogeltuinen beschikt. De aanleg, het onderhoud en de exploitatie van de vogeltuinen geschiedt in nauwe samenwerking met de Dienst der Gemeenteplantsoenen, die steeds alle medewerking verleent.

In 1953 begonnen twee leden van de Vereniging, het echtpaar Bolten, met het op beschieden schaal inrichten van een vogelasyl in hun woning aan de Papegaaienlaan, dat al spoedig uitgroeide tot een in geheel Den Haag bekend adres voor het inleveren van in het wild levende zieke en gewonde vogels. In de periode van 1963 tot en met 1974 werden ruim 19.500 vogels in het asyl gebracht, behorende tot 165 soorten, waaronder zeer zeldzame. Hiervan konden ongeveer 4200 vogels, behorende tot 128 soorten, weer in vrijheid worden gesteld. De meeste aangebrachte vogels waren slachtoffers van het verkeer, stookolie, katten, vergiften, vishaken en hoogspanningsdraden, die meestal niet meer konden worden geholpen. Dank zij de belangeloze hulp van enkele dierenartsen kon in sommige gevallen hulp worden verleend, o.a. door het geven van een injectie aan uitgeputte Blauwe Reigers, door operatief ingrijpen bij vogels die een vishaak hadden ingeslikt of door het toedienen van een duur geneesmiddel aan eenden, die aan de eendenziekte (Botulinum) leden. Nadat de heer en mevrouw Bolten het asyl in hun huis hadden opgegeven was het mogelijk, dank zij 2 belangrijke legaten, op een daartoe door de eigenaar beschikbaar gesteld gedeelte van de buitenplaats 'Zeerust' in Leidschendam een nieuw, modern ingericht asyl te stichten, waarbij rekening is gehouden met de door de familie Bolten opgedane ervaringen. Teneinde het inleveren van de daartoe in aanmerking komende vogels te vergemakkelijken zijn 11 over de gehele gemeente 's-Gravenhage en omstreken verspreide adressen ingesteld, die voor doorzending naar het asyl zorgen.

De in 1947 op initiatief van het bestuurslid de heer H. van Dongen opgerichte Vogelwacht telt momenteel 60, de omstreeks 1953 ingestelde groep Katwijk ongeveer 25 leden. De meeste vogelwachters zijn Controleur-Vogelwet 1936, waartoe zij zijn opgeleid door het bestuurslid, de heer J. S. Bakker, die sinds 1952 totaal 110 geslaagde kandidaten heeft afgeleverd. Deze Controleurs-Vogelwet '36 zijn bevoegd politieel op te treden ten aanzien van overtredingen van deze wet in het gebied van 'het Rijk in Europa'. De vogelwachters nemen een belangrijke plaats in bij de activiteiten van de vereniging, onder andere door gedurende het broedseizoen, veelal door surveilleren te voet of per fiets, een groot aantal bossen en parken, benevens enkele weide- en duingebieden te bewaken, niet alleen in Den Haag, maar ook onder andere in Leidschendam, Rijswijk, Voorburg en Wassenaar. Nadat de Waterleiding van de gemeente Den Haag in 1955 was overgegaan tot het

infiltreren van voorgezuiverd water uit de Lek in de Wassenaarse duinen, waardoor het duinlandschap ten gevolge van het ontstaan van open duinplassen totaal van karakter veranderde, is in 1957 onder auspiciën van het 'Meijendel-onderzoek' overgegaan tot het instellen van een vogelpopulatie-onderzoek met als doel het nagaan van de veranderingen in de vogelstand ten gevolge van het veranderde biotoop. De resultaten van dit onderzoek worden regelmatig gepubliceerd, de laatste jaren in de 'Meijendel-Mededelingen'. Sinds 1963 is daarbij ook opgenomen het jaarverslag van het Ringstation Meijendel, dat belangrijk heeft bijgedragen tot vermeerdering van de kennis betreffende de tijdens de trek passerende vogels. De gunstige invloed van de duinplassen op de vogelstand is zeer belangrijk. In 1958 werden in totaal 725 broedgevallen geconstateerd, welk aantal in 1973 was gestegen tot 5037. Het totale aantal broedende soorten, dat in het eerstgenoemde jaar 45 bedroeg, was in 1974 toegenomen tot 95. Sinds het begin van het onderzoek werden 95 broedsoorten en 262 soorten en ondersoorten waargenomen. In 1965 is een aanvang gemaakt met een dergelijk onderzoek in Ockenrode en de duinwaterwinplaats van de Westlandse Drinkwaterleiding onder de gemeente Monster, waar in 1970 is overgegaan tot het infiltreren van boezemwater.

De vereniging heeft steeds veel aandacht geschonken aan het voederen van de vogels gedurende perioden van strenge koude. Door een aantal vaste medewerkers wordt in dergelijke perioden door de vereniging beschikbaar gesteld zaad e.d. in bossen en parken uitgestrooid. Meer moeite kost het voeren van de watervogels. Gedurende zeer koude winters heeft een aantal vogelwachters dikwijls 's avonds laat in barre koude aan de mond van de haven en van het Verversingskanaal onder andere in levertraan gedrenkt brood, vetkanen e.d. uitgestrooid. De watervogels en steltlopers konden dit voer dan 's ochtends vroeg tot zich nemen, voordat de meeuwen van hun slaapplaatsen waren teruggekeerd. Een 100-tal Blauwe Reigers werd regelmatig met vis gevoerd. In de winter van 1962-1963 werd in totaal ruim 19.000 kg voer voor de vogels beschikbaar gesteld, waaronder 12.000 kg brood, ong. 3500 kg zaad, bijna 1600 kg vlees en vleesafval, rond 900 kg vis, 750 kg vetkanen en 130 kg levertraan. In een dergelijke periode wordt door tal van instanties medewerking verleend, onder andere door leveranciers van brood e.d., scholieren, de gemeentelijke plantsoenendiensten en, voor luchtverkenningen, door de Luchtmacht te Ypenburg en de Marine Luchtvaartdienst te Valkenburg. Van de oprichting af zijn, niet alleen na afloop van de jaarvergaderingen, maar ook dikwijls tussentijds, voordrachten gehouden, waarbij tal van sprekers optraden, onder andere dr. Jac. P. Thijsse, Jan P. Strijbos en het vroegere bestuurslid, prof. dr. N. Tinbergen. Max Bloesch uit Solothurn, die er in is geslaagd de Ooievaar als

Excursie naar de Akerdijkse Plassen, 1973.

Foto: Jaap Pieper

'standvogel' voor Zwitserland te behouden, hield in 1970 een lezing met als onderwerp 'Het Ooievaarsdorp in Altrau'.

Reeds in 1926 werd een aanvang gemaakt met het uitschrijven van excursies, waarmee — na een onderbreking van enkele jaren gedurende de oorlog — tot de huidige dag is doorgegaan. Naarmate het vervoer gemakkelijker werd en de welvaart toenam, gingen de excursies steeds verder van huis, onder andere naar het Zwanenwater, de Knardijk, Texel en Zeeland. In 1958 werd voor het eerst een excursie buiten onze landsgrenzen gehouden, waarna nog een vrij groot aantal is gevolgd, o.a. naar de Neusiedlersee bij Wenen, Falsterbo op de zuidpunt van Zweden, Schotland, Noorwegen, Spanje, Kenya/Tanzania, enz. Het jaar 1963 was een topjaar met 41 excursies en ruim 1300 deelnemers. Sinds 1954, dus gedurende een periode van 20 jaar zijn ongeveer 775 excursies gehouden met in totaal rond 18.000 deelnemers. Het totale aantal excursies sinds de oprichting is niet bekend, maar bedraagt in elk geval meer dan 1100. In 1969 is een aanvang gemaakt met het houden van excursies voor de jeugdleden van 12 tot 18 jaar. In 1972 werd begonnen met excursies voor de jongste jeugd van 8 tot 12 jaar.

Een jeugdcommissie heeft tot taak de werving van jeugdleden (tegen verminderde contributie), het propageren van de vogelbeschermingsgedachte onder hen en het activeren van deze leden. Zij tracht deze doelstellingen te verwezenlijken door persoonlijk contact door jeugdcommissarissen, door publicaties in de jeugdperiodes (‘t Vogelaartje’) en de rubriek ‘Jeugd in Actie’ in ‘De Wulp’ het vergroten van vogelkennis onder andere door dia- en filmavonden, alsmede door het houden van jeugdexcursies (voor leden respectievelijk van 7-12 jaar en van 12-20 jaar), in de omgeving van Den Haag en daar buiten.

Ter gelegenheid van het 50-jarig bestaan is een aantal manifestaties voorbereid. Zo is op 20 juni in het Museum voor Onderwijs in de Hemsterhuisstraat een tentoonstelling geopend onder de naam ‘Vogels in en om Den Haag’, die tot medio 1976 zal duren en waarop vele wetenswaardigheden over (in het wild levende) vogels en hun bescherming, alsmede over de werkzaamheden van de Vereniging te zien zijn. Verder is als speciale jubileumuitgave een boekje verschenen, getiteld ‘De Hagenaar en zijn vogels’, geschreven door Jan Nijkamp. Ten slotte is in november 1975 nog als bijzondere uitgave van het mededelingenblad ‘De Wulp’, een speciaal nummer uitgegeven over de geschiedenis van de vereniging, waarin tal van foto's zullen worden opgenomen. Nu, na 50 jaar, is naar wij menen wel gebleken, dat de Haagse Vereniging als plaatselijke vereniging er in is geslaagd vele vogelvrienden actief te doen meewerken aan de bescherming van onze vogels. Maar ook is wel komen vast te staan, dat in Nederland behoefte bestaat aan een centrale overkoepelende organisatie, waarvoor de Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Vogels de aangewezen instantie is.

● Dr. Ir. J. E. Carrière, Laan van Poot 358, 's-Gravenhage.

Een Hagenaar en zijn vogels

Ter gelegenheid van het 50-jarig bestaan van de Vereniging voor Vogelbescherming 's-Gravenhage en Omstreken' heeft deze haar leden een jubileumgeschenk aangeboden. Het is een boekje met bovenstaande titel, geschreven door Jan Nijkamp. Op boeiende wijze heeft hij een aantal waarnemingen bij heel gewone vogels uit de omgeving van Den Haag, in tuin en aan het strand op schrift gezet. De schrijver wijst er steeds weer op zelf eigen waarnemingen te doen en zodoende tot nieuwe ontdekkingen te komen. Dit geeft meer voldoening dan deze wijsheid uit een boekje te halen. De lay-out, tekeningen, omslag en inhoud werden verzorgd door Jan Venema. Vaak humoristisch, dan weer ernstig. Soms doen zijn tekeningen denken aan een stripverhaal: een meeuw in een zwembroek of een Zwarte Zee-eend in ma-

trozenpak, dan weer zijn de illustraties passend bij de tekst. Deze combinatie van een auteur die geen 'vogelaar van professie' is en een tekenaar, die ons verzekerde geen echte vogels te kunnen tekenen, heeft een heel apart boekje opgeleverd.

J. A. Nijkamp: Een Hagenaar en zijn vogels. 64 pag. (z.j.). Ill. en vormgeving Jan Venema. Jubileumuitgave van de Vereniging voor Vogelbescherming 's-Gravenhage en Omstreken'. Voor niet-leden in beperkte mate verkrijgbaar bij de verenigingswinkel: mevr. M. Speilberg-Dhont, Smidswater 19a, 's-Gravenhage, tel. 070-460 988. Prijs voor leden f 5,—. Niet-leden van de Haagse vereniging kunnen het boekje bestellen voor f 6,— + f 1,30 verzendkosten, en dus f 7,30 over scherming 's-Gravenhage en Omstreken'. Voor Vogelbeschermer 's-Gravenhage en Omstr., afd. propaganda, 's-Gravenhage met vermelding op de storting 'jubileumuitgave'.

*) Door intrekking van de desbetreffende toestemming door de eigenaars is deze laatste vogeltuin medio 1975 komen te vervallen.

**) Door intrekking van de desbetreffende toestemming door de eigenaars moest dit asiel medio 1975 worden gesloten. Er wordt uitgezien naar een andere vestigingsplaats.